

Prof. univ. dr.
Pandele Léccu*

Sărbătoarea Sfântului Dimitrie la Tesalonic: „Paștele” Sfântului ca mod deosebit de cinstire a ocrotitorului Tesalonicului de către tesaloniceni

„Bucură-te în Domnul, cetate a Tesalonicului”

I. Sărbătoarea Sfântului Dimitrie la Tesalonic

Cinstirea Sfântului Dimitrie Izvorătorul de Mir, ocrotitorul și patronul spiritual al Tesalonicului¹, prezintă un interes liturgic excepțional, datorită bogatei creații iconografice și răspândirii universale a sărbătorii. Niciun alt Sfânt și nicio altă Sfântă nu au fost cinstiți într-un mod asemănător, într-o asemenea amploare și cu atâta strălucire².

Sfântul Dimitrie (280–306)³ s-a născut, a trăit și a primit mucenicia la Tesalonic, în vremea împăratului Dioclețian (284–305)⁴. A deținut o funcție înaltă în administrația romană, mai ales în armată. A fost botezat și a slujit Biserica locală din Tesalonic ca învățător (un sinaxarist anonim l-a numit „consul al creștinilor”). A învățat în zona Agorei romane și a bisericii Maicii Domnului a Calcarilor sau a Alămarilor. A fost arestat de către soldații împăratului Galeriu Valeriu Maximian (305–311), nu a fost judecat niciodată și s-a poruncit uciderea lui. Mai înainte, la sărbătorile pythice,

*Originar din Tesalonic, Pandele (Pandelis / Παντελής) Léccu (Λέκκου) are o pregătire interdisciplinară în Teologie, Istorie și Folclor. A absolvit Departamentul de Teologie Pastorală al Facultății de Teologie și Departamentul de Istorie și Arheologie al Facultății de Filosofie, ambele din cadrul Universității Aristotel din Tesalonic. Deține un masterat în Istoria Bisericii și două doctorate, unul în Teologie, obținut la Universitatea Aristotel din Tesalonic, și altul în Folclor, obținut la Universitatea Democrit din Tracia. A predat în învățământul secundar și la Academia Ecclesiastică Superioară din Tesalonic, iar, ulterior, a devenit cadru didactic de specialitate la Academia Ecclesiastică Superioară din Atena, unde predă discipline referitoare la istoria cultului Bisericii și istoria Elenismului. Domeniile sale de cercetare cuprind istoria și evoluția cultului creștin, folclorul religios, religiozitatea și cultura populară, precum și istoria Elenismului oriental, cu un interes deosebit pentru comunitatea greacă din Egipt. Este autorul a trei monografii, precum și a numeroase articole și studii de specialitate, publicate în reviste științifice. Are o bogată participare la conferințe desfășurate în Grecia și în străinătate (n. trad.).

1 De precizat că o primă prezentare a acestui studiu a făcut-o autorul (5 aprilie 2024), cu ocazia prezenței sale la Facultatea de Teologie Ortodoxă și Științele Educației a Universității „Valahia” din Târgoviște, beneficiind, în cadrul ei, de o Mobilitate Erasmus, în perioada 1-5 aprilie 2024 (n. trad.).

2 Ιωάννου Φουντούλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἐβδόμας» τοῦ Ἁγίου Δημητρίου*. Εκδοσις Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου, Θεσσαλονίκη, 1986, p. 5.

3 Despre mărturiile istorice referitoare la viața Sfântului Dimitrie vezi Παναγιώτη Κ. Χρήστου, „Ο Ἅγιος Δημήτριος”, în *Γρηγόριος ὁ Παλαμάς*, ΛΔ' (1951), pp. 258-269.

4 Cu acordul autorului, am completat tacit sensuri și nuanțări, date cronologice etc., fiind marcate, uneori, între paranteze rotunde sau, după caz, drepte. Se cuvine să-i aduc mulțumiri din inimă colaboratoarei mele, dr. Oana Mădălina Popescu, pentru lecturarea atentă a traducerii și sugestiile date (n. trad.).

Chipul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir, pe mozaic (sfârșitul secolului al VI-lea – începutul secolului al VII-lea), păstrat în biserica „Sfântul Dimitrie” din Tesalonic, Grecia.

avusese loc [evenimentul luptei] dintre Lie și Sfântul Nestor. A primit mucenicia, fiind străpuns cu sulițele. Acest fapt este menționat, adesea, în innografia Sfântului, ca „imitare a străpungerii lui Hristos”, și avea să inspire „Paștele” Sfântului Dimitrie. A fost îngropat într-un mormânt, care a devenit loc de pelerinaj pentru tesaloniceni. La început, s-a ridicat acolo un mic lăcaș, iar, apoi, au fost construite, în acel loc, biserici mari, de tip bazilică.

Izvoarele despre viața sa sunt *Martirologiile Passio Prima și Passio Altera*⁵, *Minunile și Encomiile*. Sfântul Simeon Metafrastul a scris

⁵ Vezi *Patrologia Graeca* (PG), 116, col. 1167-1172, respectiv, col. 1173-1184. *Passio Prima* se păstrează numai într-o traducere latină, realizată de către Anastasie Bibliotecarul pentru împăratul franc Carol cel Pleșuv, în secolul al IX-lea. *Passio Altera*, din secolul al V-lea, este anterioară celei dintâi și se întemeiază pe izvoare mai vechi, vezi Παναγιώτης Κ. Χρήστου, „Ο Ἅγιος Δημήτριος”..., p. 257.

un Martiriu, întemeindu-se pe cele două izvoare amintite anterior, dar și pe alte surse⁶. În secolul al VII-lea și, mai precis, între anii 610-620, Ioan, arhiepiscopul Tesalonicului, a alcătuit primul volum al *Colecției minunilor* Sfântului Dimitrie, în care sunt evidențiate calitatea Sfântului de ocrotitor spiritual al Tesalonicului, de izbăvitor al cetății de incursiunile avare și contribuția lui la unitatea internă a cetății. Un autor necunoscut sau mai mulți autori necunoscuți au scris celelalte două volume ale *Colecției minunilor*⁷. În aceeași perioadă, adică în secolul al VII-lea, a fost alcătuit și troparul Sfântului Dimitrie⁸. Alte izvoare despre viața Sfântului Mare Mucenic Dimitrie sunt *Encomiile* sau *Cuvântările de laudă* în cinstea sa, precum cele ale împăratului Leon al VI-lea Înțeleptul⁹, ale Sfântului Eustatie al Tesalonicului¹⁰, ale învățatului Teofan Kerameus¹¹, ale Sfântului Grigorie Palama¹² și ale multor altora, între care Ioan Stavrâchios, Ioan Cameniâtis, arhiepiscopii Tesalonicului Plotin, Isidor, Nil¹³ Cabasila și Filotei Cochinos, patriarhul ecu-

⁶ Vezi PG, 116, col. 1185-1202.

⁷ Vezi PG 116, col. 1203-1324, 1325-1384, 1383-1426; cf. James C. Skedros, *Saint Demetrios of Thessaloniki, Civic Patron and Divine Protector 4th-7th centuries CE*, Trinity Press International, Harrisburg, Pennsylvania, 1999, pp. 107-120.

⁸ „Μέγαν εὐρατο, ἐν τοῖς κινδύνοις, / σὲ ὑπέρμαχον, Θεσσαλονίκη (ἡ ἡ οἰκουμένη), / Ἀθλοφόρε τὰ ἔθνη τροπούμενον. / Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἑπαρσιν, / ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, / οὕτως Ἅγιε Μεγαλομάρτυς Δημήτριε/ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, / δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος (Mare apărător te-a aflat, întru primejdii, Tesalonicul (sau lumea), / purtătorule de cunună, cel ce i-ai biruit pe păgâni. / Deci, precum ai supart trufia lui Lie, / la luptă îndrăzneț făcându-l pe Nestor, / așa, Sfinte Mare Mucenice Dimitrie, / pe Hristos, Dumnezeu, roagă-L / să ne dăruiască nouă mare milă); pentru o traducere în limba română, cu unele mici diferențe față de textul de mai sus, vezi, de pildă, *Ceaslov*, ediția a V-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, pp. 424-425.

⁹ Vezi PG 107, col. 667-668.

¹⁰ Vezi PG 136, col. 161-216.

¹¹ Vezi PG 132, col. 849-858.

¹² Vezi PG 151, col. 535-550.

¹³ Autorul îl confundă cu Sfântul Nicolae Cabasila, care i-a fost nepot, dar nu cleric (n. trad.).

menic Nicolae Misticul, Nichita Honiátis, Ioan Cantacuzino, Gheorghe Acropolítis, Constantin Armenópulos, Dimitrie Hrysolorás, Gheorghe Chedrinós și Ioan Anagnóstis¹⁴.

Cu trecerea timpului, cinstirea liturgică a Sfântului Dimitrie a cunoscut o dezvoltare deosebită. Sărbătorirea a devenit, mai întâi, de trei zile, în secolele V–VI, apoi, de șase zile¹⁵ și de opt zile¹⁶, până când, din secolele XIV–XV, întreaga lună octombrie a ajuns să fie consacrată, la Tesalonic, pomenirii Sfântului, ca „lună sfântă”¹⁷. Apogeul festivităților se întindea din 26 octombrie până la 3 noiembrie, adică, în perioada respectivă, erau cuprinse sărbătoarea propriu-zisă și cele opt zile de după-prăznuire. Ziua praznicului era,

Vedere din partea nordică
a bisericii „Sfântul Dimitrie” din Tesalonic, Grecia.

cum era firesc, cea mai strălucită, de obicei, în prezența împăratului și a înalților demnitari. În ziua următoare, se distingeau arhiepiscopul Tesalonicului și toți episcopii aflați sub jurisdicția sa; urma sărbătoarea în cinstea monahilor cetății, iar manifestările se încheiau la 3 noiembrie, cu „sărbătoarea de opt zile”, la care participa întregul popor. Era, așadar, o sărbătoare alcătuită din patru „părți”: 1) 26 octombrie, ziua principală; 2) ziua următoare; 3) sărbătorirea din partea monahilor¹⁸; 4) ultima zi, 3 noiembrie¹⁹.

În secolul al XI-lea, se organizau „Dimitriile”²⁰, un târg comercial strălucit, de dimensiuni universale, desfășurat paralel cu manifestările de cult, la care participau numeroși vizitatori din Europa Centrală și Occidentală (celți, iberi și alții)²¹. Acest târg avea loc în perioada înainte-prăznuirii, adică de la 20 până pe 25 octombrie. Despre

¹⁴ Παναγιώτη Κ. Χρήστου, „Ο Άγιος Δημήτριος”..., p. 257.

¹⁵ Έ. Β. Μάνου, „Τὰ Δημήτρια (ιστορικὸν σημεῖωμα)”, în Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ΛΑ' (1948), p. 226.

¹⁶ Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, *Αἱ εορταὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν Θεσσαλονίκῃ*, Θεσσαλονίκη, 1963, p. 4. În secolul al XII-lea, festivitățile începeau cu șase zile înaintea sărbătorii principale, adică aveau loc în perioada 20–25 octombrie, și continuau cu alte două zile, altfel spus, cu ziua praznicului (26 octombrie) și cea următoare (27 octombrie).

¹⁷ Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, *Αἱ εορταὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν Θεσσαλονίκῃ*..., pp. 4–5.

¹⁸ Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, „Ο Άγιος Δημήτριος καὶ τὸ μοναχικὸν ιδεῶδες κατὰ τὸν Ἰσίδωρον Θεσσαλονίκης”, în Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ΜΕ' (1962), pp. 312–319.

¹⁹ Έ. Β. Μάνου, „Τὰ Δημήτρια (ιστορικὸν σημεῖωμα)”..., pp. 226–227; cf. Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, *Αἱ εορταὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου*..., pp. 5–11. Festivitățile aveau un mare răsunet, în întreaga Europă Sud-Estică, vezi Dimitri Obolensky, „The cult of St. Demetrius of Thessaloniki in the history of Byzantine-Slav relations”, în *Balkan Studies*, 15/1 (1974), pp. 3–20.

²⁰ Έ. Β. Μάνου, „Τὰ Δημήτρια (ιστορικὸν σημεῖωμα)”..., pp. 228–232.

²¹ Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, *Αἱ εορταὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν Θεσσαλονίκῃ*..., pp. 5–7; vezi și Idem, *Ο Άγιος Δημήτριος εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ βουλγαρικὴν παράδοσιν*, Θεσσαλονίκη: ἐκδ. Π. Πουρναρά, 1971, pp. 61–69.

această sărbătorire, avem informații din dialogul unui scriitor anonim, Timarion²², din secolele XII–XIII²³, în secolul al XIV-lea, de la Sfântul Grigorie Palama²⁴, Constantin Armenópulos²⁵, Nichifor Grigorás²⁶ și arhiepiscopul Tesalonicului Isidor Gavalás²⁷, iar, în secolul al XV-lea, de la arhiepiscopii Tesalonicului Gavriil²⁸ și Simeon²⁹.

Sfântul Dimitrie a fost socotit ocrotitorul spiritual al mai multor împărați, precum Iustinian, Leon al VI-lea Înțeleptul și Vasile al II-lea. Leon al VI-lea a statornicit chiar pomenirea lui în Palatul Sacru și folosea, în ceremoniile oficiale, coroana numită „a Sfântului Dimitrie”, despre care se face referință în lucrarea Despre ceremonialul Imperiului³⁰, care aparține fiului său, Constantin al VII-lea Porfirogenetul³¹.

Pentru sărbătoarea și cinstirea Sfântului a fost alcătuită o bogată creație imnografică³². Au fost scrise trei Condace, atribuite Sfântului Roman Melodul și datând din vremea împăratului Iustinian, folosite în sărbătoarea de trei zile, precum și patruzeci de Canoane în cinstea Sfântului. În secolul al VII-lea, arhiepiscopul Tesalonicului Ioan I a scris primul Encomiu pentru Sfântul Dimitrie, în formă dialogată, înfățișând o conversație imaginară a Sfântului cu reprezentanți ai păgânilor, iudeilor, arienilor și maniheilor³³. Imne pentru Sfântul Dimitrie au scris și patriarhul Constantinopolului Sfântul Gherman, împărății Leon al VI-lea

22 El este cunoscut din lucrarea cu titlul *Timarion sau despre suferințele sale* (*Τιμαρίων ἢ περὶ τῶν κατ’ αὐτὸν παθημάτων*), care reprezintă unul dintre cele mai faimoase texte satirice bizantine (n. trad.).

23 E. B. Μάνου, „Τὰ Δημήτρια (ιστορικὸν σημείωμα)”, ..., p. 3.

24 VEZI SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Cuvânt la Sfântul Dimitrie* (Λόγος εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον), în PG, 151, col. 536–550.

25 VEZI Δημητρίου Γκίνη, „Λόγος ἀνέκδοτος Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου”, în *Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, 21 (1951), pp. 145–162.

26 VEZI „Νικηφόρου Γρηγορά, εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα καὶ μυροβλήτην Δημήτριον”, în Βασίλη Λαοῦρδα, „Βυζαντινὰ καὶ μεταβυζαντινὰ Ἐγκώμια εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον”, în *Μακεδονικά*, 4 (1956–1960), pp. 83–96.

27 VEZI Βασίλη Λαοῦρδα, *Ἰσιδώρου, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Ὁμιλίας εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου*, Θεσσαλονίκη, 1954.

28 VEZI Idem, „Γαβριὴλ Θεσσαλονίκης, Ὁμιλίας”, în *Ἀθηνᾶ*, 57 (1953), pp. 141–178.

29 VEZI Idem, „Συμεὼν Θεσσαλονίκης, Ἀκριβὴς διάταξις τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου”, în *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς*, ΛΘ’ (1956), pp. 326–441.

30 Mai concret, vezi Constantin VII PORPHYROCÉNÈTE, *Le Livre de Cérémonies*, sous la direction de Gilbert DAGRON (†), Bernard FLUSIN, tom I, *Introduction générale*, Livre I, Chapitres 1–46, édition, traduction et notes par Bernard FLUSIN, avec la collaboration de Michael STAVROU, Association des Amis du Centre d’Histoire et Civilisation de Byzance, Paris, 2020, pp. 224–230; *Ibidem*, sous la direction de Gilbert DAGRON (†), Bernard FLUSIN, tom. IV, 1re section, *Commentaire du Livre I*, par Gilbert DAGRON (†), Denis FEISSEL, Bernard FLUSIN, avec la collaboration de Michael STAVROU, Association des Amis du Centre d’Histoire et Civilisation de Byzance, Paris, 2020, pp. 268–271 (n. trad.).

31 Despre coroanele imperiale vezi P. Hetherington, „The Jewels from the Crown: Symbol and Substance in Late Byzantine Regalia”, în *Byzantinische Zeitschrift*, 96 (2003), pp. 517–568.

32 Σωφρονίου Ευστρατιάδη (μητροπολίτου πρώην Λεοντοπόλεως), „Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐν τῇ ὕμνολογίᾳ”, în *Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, 11 (1935), pp. 120–150.

33 Κέντρον Ἀγιολογικῶν Μελετῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, *Ἡ Γραμματεία τῶν Δημητρίων. Β’*: Μαρτύρια, Συλλογὲς Θαυμάτων καὶ Ἐγκώμια στὸν Ἅγιο Δημήτριο. Πρωτοβυζαντινῆ–Μεσοβυζαντινῆ περιόδου, ἐπιμ. Συμεὼν Πασχαλίδης, Θεσσαλονίκη, 2005, pp. 199–212.

Înțeleptul și Constantin al VII-lea Porfirogenetul, inmografi studiți, precum Iosif Imnograful, Anatolie, Bizantie, Ioan al Efhaitelor, Gheorghe Schilîtis, Maxim Planudis, dar și patriarhii tesaloniceni Isidor și Filotei; la Ierusalim, Teofan și Ștefan Savaitul; în Italia de Sud, Gheorghe Sicilianul; la Athos, Cucuzel, iar dintre Sfinții din Tesalonic, arhiepiscopii Eustatie, Iosif și Simeon³⁴, cărora li se adaugă și hartofilaxul Stavrachie³⁵.

În perioada de după iconoclastism, de la mijlocul secolului al IX-lea înainte, a fost pusă în lumină „izvorărea de mir (μυροβυσία)” a Sfântului³⁶, asociată curăției vieții sale; tot atunci este atestat și „litronul (λύθρον)”, adică pământ amestecat cu sângele Sfântului, precum și existența, în multe regiuni din Europa, a unor „fiole cu sânge (ampullae sanguinis)” al Sfântului. Astăzi, în biserica sa din Tesalonic, se păstrează un litron al Sfântului și o fiolă cu sânge, care au fost descoperite cu ocazia săpăturilor, după incendiul bisericii din 1917.

De asemenea, spre cinstirea Sfântului Dimitrie, există în Minee slujba completă a zilei de 26 octombrie, cu tropare de după-prăznuire, care sunt intercalate în slujba zilei următoare, când este prăznuit Sfântul Nestor.

2. Paștele Sfântului Dimitrie

Manuscrisele ne dovedesc, totuși, că slujba din *Minee* reprezintă doar o mică parte din creația imnografică foarte bogată pentru pomenirea Sfântului Dimitrie și privește sărbătorirea lui universală, nu pe cea locală, a tesalonicenilor! Se dovedește că, în marea biserică ridicată la locul martiriului și al mormântului său, precum și în „Sfânta Sofia” din Tesalonic, poate și în alte biserici ale cetății, se săvârșeau slujbe speciale de înainte-prăznuire, întinse pe opt zile, adică șapte zile înainte de sărbătoarea propriu-zisă și una, în ziua propriu-zisă a cinstirii Sfântului Dimitrie.

Aceste *Slujbe* alcătuiau Săptămâna Mare și Paștele Sfântului Dimitri! Este vorba despre promovarea cinstirii Sfântului Dimitrie potrivit ciclului Săptămânii cele Mari a Pătimirilor de dinaintea Paștelui și al Duminicii Învierii Domnului³⁷.

Am amintit deja zilele de înainte-prăznuire, care începeau la 20 octombrie. Cu timpul, ele au început la 19 octombrie. „Săptămâna Mare” se să-

³⁴ Ἰωάννη Φουντούλη, *Συμμεῶν Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τὰ λειτουργικὰ συγγράμματα*, τ. Α': *Εὐχαὶ καὶ ὕμνοι*, Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν (Επιστημονικαὶ Πραγματεῖαι, Σειρά Φιλολογικὴ καὶ Θεολογική, τ. 10), Θεσσαλονίκη, 1968, pp. 88-97, 119-120, 129-131, 139-140, 182-208, 264-265.

³⁵ Σωφρονίου Ευστρατιάδη (μητροπολίτου πρώην Λεοντοπόλεως), „Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐν τῇ Ὑμνολογίᾳ”..., p. 121.

³⁶ Izvorărea de mir a Sfântului este ulterioară și nu este atestată în primele secole după martiriu, vezi Σωφρονίου Ευστρατιάδη (μητροπολίτου πρώην Λεοντοπόλεως), „Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐν τῇ Ὑμνολογίᾳ”..., pp. 122, 124. Despre izvorărea de mir a Sfântului Dimitrie vezi și textul hartofilaxului Ioan Stavrachie (secolul al XII-lea), *Cuvânt la minunile Sfântului Dimitrie (Λόγος εἰς τὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου)*, apud Ἰωακείμ Ἰβηρίτου, „Λόγος εἰς τὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου”, în *Μακεδονικά*, Α' (1940), pp. 351-354.

³⁷ Ἰωάννου Φουντούλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου Δημητρίου*..., pp. 5-17.

vârșea, așadar, între 19 și 25 octombrie. Fiecare dată corespunde unei zile din Săptămâna Mare, fără a conta coincidența dintre ziua obișnuită a săptămânii și ziua ei „simbolică”. Ceea ce contează este data, care este legată de ziua simbolică. În mod concret, fiecare:

- 19 octombrie este considerată „Duminica Floriilor” (*Vecernie și Utrenie*);
- 20 octombrie este considerată „Lunea Mare” (*Vecernie și Utrenie*);
- 21 octombrie este considerată „Marțea Mare” (*Vecernie și Utrenie*);
- 22 octombrie este considerată „Miercurea Mare” (*Vecernie și Utrenie*);
- 23 octombrie este considerată „Joia Mare” (*Vecernie și Utrenie*);
- 24 octombrie este considerată „Vinerea Mare” (*Vecernie și Utrenie*);
- 25 octombrie este considerată „Sâmbăta Mare” (*Vecernie și Utrenie*);
- 26 octombrie este considerată „Duminica Paștelor” (*Vecernie și Utrenie*)³⁸.

Slujbele respective au fost găsite în două codice din secolul al XV-lea: *Tipicul Sfintei Sofia din Tesalonic*, *Codicele* 2047 al Bibliotecii Naționale din Atena, fost nr. 46a al Gimnaziului Elen din Tesalonic. Este vorba despre *Tipicul* pe care l-a alcătuit Sfântul Simeon al Tesalonicului³⁹; *Tipicul Sfântului Dimitrie* din Tesalonic, *codicele* 181 al Metocului Sfântului Mormânt din Constantinopol⁴⁰, un codice acefal și incomplet, căruia îi lipsesc primele și ultimele file.

Ambele codice prezintă deteriorări, cauzate de folosirea lor liturgică. Lacunele slujbelor sunt completate cu numeroase alte manuscrise, douăzeci și trei la număr, în principal de proveniență athonită (Vatoped, Marea Lavră, Cafsocalivia, Xenofont, Pantocrator și Sfântul Pantelimon), precum și din biblioteca Mănăstirii „Sfântul Ioan Teologul” din Patmos, din mănăstirile „Schimbarea la Față” de la Meteora și „Ipsilos”⁴¹ din Lesbos, precum și din Biblioteca de la Viena⁴².

Punctul de plecare teologic al acestei practici liturgice este strădania conștientă de a asemena sărbătorirea cinstirii Sfântului Dimitrie cu Paștele⁴³.

Credința Bisericii este că Sfinții Mucenici, prin moartea lor martirică, au devenit imitatori și părtași ai pătimirii lui Hristos. În cazul Sfântului Dimitrie, o însemnătate aparte a avut-o și moartea sa, prin străpungerea

³⁸ Ἰωάννου Φουντούλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου Δημητρίου...*, pp. 10-17, 19-127; vezi și „Κανόνες πρὸς τὸν Μυροβλήτην Δημήτριον”, ἰν Θύρα τῆς Μετανοίας, ἥτοι βίβλος κατανυκτικῆ καὶ ψυχωφελεστάτη, ἐν Βενετίᾳ: ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Τυπογραφείου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, 1866, pp. 119-123.

³⁹ Ἰωάννου Φουντούλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου Δημητρίου...*, pp. 5-6; Ἐ. Β. Μάνου, „Τὰ Δημήτρια (ἱστορικὸν σημεῖωμα)”, pp. 225-226; Βασίλη Λαούρδα, „Συμεὼν Θεσσαλονίκης, Ἀκριβὴς διάταξις τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου”, pp. 326-339.

⁴⁰ Ἰωάννου Φουντούλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου Δημητρίου...*, p. 6; Ἐ. Β. Μάνου, „Τὰ Δημήτρια (ἱστορικὸν σημεῖωμα)”, p. 226.

⁴¹ Adică mănăstirea din locul cel înalt, datorită poziționării ei pe vârful muntelui Ordinos din respectiva insulă (n. trad.).

⁴² Ἰωάννου Φουντούλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου Δημητρίου...*, pp. 13-14.

⁴³ Pentru acest aspect vezi, orientativ, Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, *Αἱ εορταὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν Θεσσαλονίκῃ...*, pp. 17-19; Ἀντωνίου Μ. Παπαδόπουλου, „Ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ τὸ μοναχικὸν ἰδεῶδες...”, pp. 315-316; Ἐ. Β. Μάνου, „Τὰ Δημήτρια (ἱστορικὸν σημεῖωμα)”, pp. 228-229; Ἰωάννου Φουντούλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου Δημητρίου...*, pp. 6-7.

coastei cu sulița, fapt care amintea străpun-
gerea coastei Domnului. Potrivit inmogra-
filor, el „a imitat, prin [propria lui] pătimire,
pățimirea de viață purtătoare a lui Hristos”.
„Fiind străpuns în coasta ta neprihănită,
preacinstite, ai urmat Celui întins pe lemn” și,
astfel, a primit „harul coastei mântuitoare”⁴⁴.
În acest mod, Sfântul Dimitrie a „zugrăvit din
nou” pătimirea mântuitoare a Domnului⁴⁵.

În plus, asemănarea se extindea și la ne-
stricăciunea trupului Domnului și la păstra-
rea, potrivit tradiției, a trupului neputrezit
al Sfântului Dimitrie în mormânt până la un
anumit moment, precum și la curgerea mi-
rului din coasta sa străpunsă, după mode-
lul sângelui și al apei care au ieșit din coasta
Domnului (Ioan 19, 34)⁴⁶.

În orice caz, slujbele Sfântului Dimitrie au
fost alcătuite și săvârșite astfel încât pome-
nirea lui să fie înfățișată, în zilele de înain-
te-prăznuire, după modelul Săptămânii Mari
dinaintea Paștelui, iar la 26 octombrie „după
modelul Sfintei și Marii Duminici a Învierii
lui Hristos, Dumnezeu nostru”, conform cu-
vintelor Sfântului Simeon al Tesalonicului⁴⁷.

Cine a inspirat și a introdus această parti-
cularitate liturgică? Deocamdată, este necu-
noscut⁴⁸. Cu toate acestea, avem informații
despre trei inmografi, cărora li se datorează o

mare parte din bogăția inmografică a acestor
slujbe. Este vorba despre:

Hartofilaxul Ioan Stavrâchie, din secolul al
XIII-lea, care a alcătuit *Canonul Învierii* după
modelul cântării „Ziua Învierii”. A mai alcă-
tuit canoane după modelul triodelor și diode-
lor Săptămânii Mari și o slavă pe opt glasuri,
după modelul slavei *Vecerniei Adormirii Maicii
Domnului*, „La porunca dumnezeieștii stă-
pâniri...”⁴⁹. Sfântul Simeon al Tesalonicului,
care a alcătuit sedelne, condace, luminânde și
stihiri, după modelul troparelor corespunză-
toare din Săptămâna Mare, Paști și Crăciun.
El este principalul modelator al acestei par-
ticularități liturgice în cinstea Sfântului
Dimitrie⁵⁰. Sfântul Simeon Metafrastul, care
a alcătuit canoanele de înainte-prăznuire ale
sărbătorii Sfântului Dimitrie, după modelul
canoanelor Săptămânii Mari⁵¹.

Pe lângă acești trei inmografi cunoscuți, au
existat și anumiți autori anonimi, care au alcă-
tuit tropare inspirate de sărbătoarea Adormirii
Maicii Domnului. Desigur, nu trebuie uitat
nici Cuviosul Gherasim Micraiananitul [†
1991]⁵², care, în vremurile mai noi, a alcătuit,
între altele, cele trei stări ale *Prohodului*, după
modelul *Prohodului* Domnului de la *Utrenia*
Sâmbetei Mari. Prilejul l-au constituit izbăvi-

⁴⁴ Σωφρονίου Ευστρατιάδη (μητροπολίτου πρώην
Λεοντοπόλεως), „Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐν τῇ Ὑμνολογίᾳ”...,
pp. 125-150.

⁴⁵ Νικολάου Καβάσιλα, „Προσφώνημα εἰς τὸν ἔνδοξον τοῦ
Χριστοῦ Μεγαλομάρτυρα Δημήτριον τὸν Μυροβλήτην”,
ἰν Μνημείους Ὑμνολογικοῖς νῦν πρώτον ἐκδιδομένοις ὑπὸ
Ἱεροδιακόνου Θεοφίλου Ἰωάννου, Τύποις Φοίνικος, Βενετία,
1884, pp. 67-114.

⁴⁶ Vezi Ἰωάννη Φουντούλη, *Συμεὼν Ἀρχιεπισκόπου
Θεσσαλονίκης τὰ λειτουργικὰ συγγράμματα*, τ. Α': *Εὐχαὶ
καὶ ὕμνοι*, Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν (Επιστημονικὰ
Πραγματεῖαι, Σειρὰ Φιλολογικὴ καὶ Θεολογικὴ, τ. 10),
Θεσσαλονίκη, 1968.

⁴⁷ Βασίλη ΛΑΟΥΡΔΑ, „Συμεὼν Θεσσαλονίκης, Ἀκριβὴς
διάταξις τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου”..., pp. 326-339.

⁴⁸ Ἰωάννου Φουντούλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου
Δημητρίου*..., p. 7.

⁴⁹ Ἰωάννου ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ
Ἁγίου Δημητρίου*..., p. 7; vezi și Ἀθανάσιος Παντοκράτορινος,
„Ἀκολουθία ψαλλομένη εἰς τὸν πανένδοξον μέγαν Δημήτριον
τὸν Μυροβλήτην, ποιηθεῖσα παρὰ τοῦ τιμιωτάτου καὶ μακαρίου
Χαρτοφύλακος Θεσσαλονίκης κυρ Ἰωάννου τοῦ Σταυρακίου”,
ἰν „Δύο Ἀκολουθίαι εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον”, ἰν Γρηγόριος ὁ
Παλαμᾶς, ΙΑ' (1927), pp. 371-384.

⁵⁰ Βασίλη ΛΑΟΥΡΔΑ, „Συμεὼν Θεσσαλονίκης, Ἀκριβὴς
διάταξις τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου”..., pp. 326-339; vezi și
Ἰωάννη ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Συμεὼν Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης
τὰ λειτουργικὰ συγγράμματα*, τ. Α': *Εὐχαὶ καὶ ὕμνοι*, Ἑταιρεία
Μακεδονικῶν Σπουδῶν (Επιστημονικὰ Πραγματεῖαι, Σειρὰ
Φιλολογικὴ καὶ Θεολογικὴ, τ. 10), Θεσσαλονίκη, 1968.

⁵¹ Ἰωάννου ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου
Δημητρίου*..., p. 8.

⁵² Proclamat Sfânt al Bisericii Ortodoxe, la 10 ianuarie 2023, având
ca zi de cinstire data de 7 decembrie, cunoscut și ca Sfântul Cuvios
Gherasim Imnograful de la schitul athonit „Sfânta Ana” (n. trad.).

rea orașului Tesalonic de cutremurul devastator din 20 iunie 1978 și revenirea sfințelor moaște ale Sfântului Dimitrie la Tesalonic, în octombrie 1978 și[, respectiv,] aprilie 1980⁵³.

Modelele liturgice ale slujbelor au fost Săptămâna Mare și Sfintele Paști, Nașterea Domnului și Adormirea Maicii Domnului. Acest aspect nu trebuie să surprindă, deoarece amplificarea și conferirea unei mari solemnități și străluciri unei sărbători, prin imitarea imnelor altor praznice mari, nu s-au petrecut pentru prima dată la sărbătoarea Sfântului Dimitrie. Procedul era tradițional și fusese deja aplicat, pe scară largă, la sărbătorile Nașterii și Botezului Domnului, care au imitat slujbele Săptămânii celei Mari⁵⁴. Ca produse ale imitației, aceste creații în cinstea Sfântului Dimitrie nu au nici originalitatea spontană, nici forța poetică a modelelor. Cu toate acestea, au claritate teologică și multă dragoste față de Sfânt, împlinindu-și scopul: alcătuiesc un ansamblu poetic și imnografic uimitor, care îl laudă pe Sfântul Dimitrie și subliniază cinstirea pe care i-o aduce cetatea sa, Tesalonicul. În cazul său, unic în istoria liturgică a Bisericii Ortodoxe, în care un Sfânt primește o asemenea cinstire din partea Bisericii locului său de origine, decisive au fost „imitarea” lui Hristos, prin martiriul Sfântului Dimitrie, izvorârea sa de mir, cinstirea universală din partea credincioșilor și marea însemnătate a Bisericii tesalonicenilor în Iliricul de Răsărit și în întregul Imperiu Roman de Răsărit⁵⁵. [48]

De aceea, nu trebuie uitat că aceste slujbe sunt în întregime locale, creații ale Tesalonicului, alcătuite special pentru a fi folosite în marea biserică a Sfântului Dimitrie, construită deasupra locului unde a propovăduit, a fost întemnițat, a primit mucenicia și a fost îngropat. Ele au fost oferite de cetate și de locuitorii ei ocrotitorului și patronului lor spiritual. Pentru tesaloniceni, Sfântul Dimitrie este „stăpânul, după Dumnezeu, al cetății Tesalonicului”⁵⁶.

53 Γεράσιμος Μοναχὸς Μικραγιαννανίτης, *Ἀκολουθίαι τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου*, Θεσσαλονίκη, 1979, pp. 9–67. Pentru a completa câteva date, în folosul cititorului român, precizez următoarele: sfintele moaște ale Sfântului Dimitrie fuseseră luate din Tesalonic, în timpul cruciadelor (la începutul secolului al XIII-lea), și duse în Italia, unde au fost păstrate, în secret, la abația benedictină San Lorenzo in Campo. Locația lor exactă a rămas necunoscută pentru lumea ortodoxă până în iunie 1978, când arheologul grec Maria Teohari le-a redescoperit și a prezentat dovezile științifice la Academia din Atena. În urma acestei descoperiri, mitropolitul Tesalonicului Pantelimon al II-lea a demarat imediat procedurile diplomatice și bisericești pentru repatrierea lor, eveniment care s-a făcut în două etape distincte: 1) 23 octombrie 1978, dată la care a fost adus înapoi, la Tesalonic, cinstitul cap al Sfântului Dimitrie; 2) 10 aprilie 1980, când au fost returnate și celelalte sfinte moaște (restul trupului) ale Sfântului Mare Mucenic (n. trad.).

54 Ἰωάννου Φουντουλη, *Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» τοῦ Ἁγίου Δημητρίου...*, pp. 8–11.

55 Ἀντωνίου Μ. Παπαδοπούλου, *Αἱ εορταὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν Θεσσαλονίκῃ...*, p. 19; Idem, *Ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἰς τὴν ἐλληνικὴν καὶ βουλγαρικὴν παράδοσιν...*, pp. 65–69.

56 *Θαύματα*, I, 13; vezi și Παναγιώτη Κ. Χρήστου, „Ὁ Ἅγιος Δημήτριος”..., p. 264; cf. Ἀλεξάνδρου Γ. Καντῶνη, „Ὁ πολιούχος τῆς Θεσσαλονίκης Μεγαλομάρτυς Δημήτριος”, în *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς*, ΛΘ’ (1936), pp. 307–308; Γενναδίου, Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, „Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τὴν 26ὴν Ὀκτωβρίου 1948”, în *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς*, Λ’ (1948), pp. 233–237; Σωφρονίου Εὐστρατιάδη (μητροπολίτου πρῶην Λεοντοπόλεως), „Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐν τῇ Ὑμνολογίᾳ”..., pp. 120–122; James C. Skedros, *Saint Demetrios of Thessaloniki...*, pp. 124–134.

Restul lumii îl cinstește pe Sfântul Dimitrie, prin cunoscutele slujbe cuprinse în Mineiul pe luna octombrie, în care sunt, totuși, subliniate, adesea, legătura deosebită a Sfântului cu cetatea și locuitorii ei, ocrotirea sa puternică și izbăvirea cetății din felurite primejdii, izvorârea mirului și legătura dintre străpungerea lui cu sulita și străpungerea Domnului.

Ca încheiere a acestei scurte prezentări a unei mari particularități și originalități liturgice, redăm, în continuare, cu titlu de exemplu, câteva imne (irmoase și tropare) din Săptămâna Mare și Paștele Sfântului Dimitrie, comparate cu zilele corespunzătoare din Săptămâna Mare și Sfintele Paști ale Domnului.

3. Comparație orientativă între irmoasele și troparele canoanelor celor două Săptămâni Mari

Duminica Floriilor,

Cântarea 1, glasul al IV-lea, irmosul

Arătat-u-s-au ale adâncului izvoarele de umejune lipsite și s-au descoperit temeliile mării celei învolburate, prin furtună, la semnul Tău; căci ai certat-o, iar poporul ales l-ai izbăvit, cel ce-Ți cântă cântare de biruință, Doamne.

Duminica Floriilor, 19 octombrie

Arătat-u-s-au, ca niște izvoare ale coastelor Tale, Hristoase, șuvoaiele și s-a înnoit zidirea, spălată în sângele Tău; iar slăvitul Dimitrie, urmând-o, fiind străpuns cu sulita, a sfințit pe toți cei ce-Ți cântă cântare de biruință, Doamne.

Lunea Mare,

Cântarea 1, glasul al II-lea, irmosul

Celui ce marea cea neumblată și învolburată, cu dumnezeiasca Sa poruncă, a uscat-o, și a trece pedestru, prin ea, pe poporul israelit a povățuit, Domnului să cântăm, căci cu slavă S-a preaslăvit.

Lunea Mare, 20 octombrie

Celui ce marea necredinței și răzvrătită a nimicit-o, prin dumnezeiescul Său sânge, și a întărit pe purtătorul de cunună Dimitrie să calce peste ea, Domnului să cântăm, căci cu slavă S-a preaslăvit.

Marțea Mare,

Cântarea 8, glasul 2, irmosul

„Poruncii tiranice, cei trei tineri cuvioși nesupunându-i-se, în cuptor fiind aruncați, au mărturisit pe Dumnezeu, cântând: Binecuvântați lucrurile Domnului pe Domnul”.

Marțea Mare, 21 octombrie

„Nesupunându-i-se poruncii tiranice, Marele Dimitrie, în temniță fiind închis, pe Hristos lăudând, a strigat: Binecuvântați lucrurile Domnului pe Domnul”.

Miercurea Mare,

Cântarea 3, glasul 2, irmosul

Întărindu-mă pe piatra credinței, lărgit-ai gura mea asupra vrăjmașilor mei; căci duhul meu s-a veselit, prin a-Ți cânta: nu este sfânt precum Dumnezeuul nostru și nu este drept afară de Tine, Doamne.

Miercurea Mare, 22 octombrie

Întărindu-te pe piatra credinței, deschis-ai gura ta asupra rătăcirii și ai bucurat pe Hristosul tău, prin nevoințele tale, strigând, Dimitrie: Tu ești Dumnezeuul nostru și nu este drept afară de Tine, Doamne.

Joia Mare,

Cântarea 1, glasul 6, irmosul

Cu tăiere s-a tăiat Marea Roșie și adâncul cel purtător de valuri s-a uscat, același, totodată, celor fără de arme a fost făcută cale, iar celor prea înarmați mormânt. Și cântare plăcută lui Dumnezeu a fost înălțată: cu slavă S-a preaslăvit Hristos, Dumnezeuul nostru.

Joia Mare, 23 octombrie

Prin tăiere cu toiag s-au despicat apele și valurile rătăcirii s-au uscat prin Cruce. Același Dumnezeu și, ca atunci prin Moise, a săvârșit lucruri minunate prin Dimitrie; căci cântare, acum, din amândoi se împletește: cu slavă S-a preaslăvit Hristos, Dumnezeuul nostru.

Vinerea Mare,

Cântarea 5, glasul 6, irmosul

La tine alerg, dis-de-dimineață, Cel ce pentru milostivire Te-ai deșertat pe Tine, Cel ce ești fără schimbare, pentru cel căzut, și până la pătimiri Te-ai plecat, Cel ce ești fără de patimi, Cuvântule al lui Dumnezeu. Pace dă-mi mie, Iubitorule de oameni.

Vinerea Mare, 24 octombrie

La tine alerg, cel ce, pentru Ziditor, ai voit să te dai pe tine celor fărădelege și până la junghiere ai luptat cu îndrăzneală, Mucenice al lui Hristos, și tămăduiri dăruind, Dimitrie.

Sâmbăta Mare,

Cântarea 1, glasul 6, irmosul

Pe Cel ce a acoperit cu valul mării, oarecând, pe prigonitorul tiran, sub pământ L-au ascuns feciorii celor mântuiți, iar noi, ca fecioarele, să cântăm Domnului, căci cu slavă S-a preaslăvit.

Sâmbăta Mare, 25 octombrie

Dumnezeu, Cel ce a acoperit cu valul mării, oarecând, pe tiranul, ți-a dat putere, luptându-te împotriva tiranului; iar noi, cântând Domnului, ca pe un mare mucenic te lăudăm, Dimitrie.

**Sâmbăta Mare,
Prohodul Domnului**

*În mormânt Viața, pus ai fost, Hristoase,
și oștirile îngerești s-au spăimântat,
plecăciunea Ta cea multă preamărind.*

*Cuvine-se, să Te mărim pe Tine, Dătătorule
de viață, Cel ce pe Cruce mâinile Ți-ai întins
și ai zdrobit de tot puterea vrăjmașului.*

*Neamurile toate, cântare la mormântul
Tău, Ți-aduc, Hristoase al meu.*

Sâmbăta Mare, 25 octombrie

*Te fericim, cetele credincioșilor, purtătorule
de biruință, Izvorătorule de Mir Dimitrie,
și cinstim racla moaștelor tale.*

*Cuvine-se, să te fericim prin cântări și imne,
Mucenice, Purtătorule de biruință, Dimitrie,
cel ce ai zdrobit de tot puterea vrăjmașului.*

*Neamurile toate, cele ale tesalonicenilor, pe
Dimitrie să-l cinstim.*

Marea Duminică a Sfintelor Paști,

Glăsu 5

*Hristos a înviat din morți, cu moartea pe
moarte călcând, și celor din morminte
viață dăruindu-le.*

*Ziua Învierii, popoare, să ne luminăm,
Paștile Domnului, Paștile, căci din moarte
la viață și de pe pământ la cer Hristos
Dumnezeul ne-a trecut pe noi, cei ce
cântăm cântare de biruință.*

*Acum, toate s-au umplut de lumină, și
cerul, și pământul, și cele de dedesubt.
Să prăznuiască, deci, toată zidirea
Învierea lui Hristos, întru care s-a întărit.*

*Această aleasă și sfântă zi, cea dintâi a săp-
tămânii, împărăteasă și doamnă, sărbătoare
a sărbătorilor și praznic al praznicelor este,
întru care binecuvântăm pe Hristos în veci.*

*Luminează-te, luminează-te, Noule
Ierusalime, că slava Domnului peste tine
a răsărit. Saltă acum și te bucură Sioane,
iar tu, curată Născătoare de Dumnezeu,
vesește-te întru Învierea Celui născut al tău”.*

Marea Duminică a Paștelui, 26 octombrie,

se cântă ca la Înviere

*Slava lui Hristos o mărturisește, izvorând
miruri din coastă, Mucenicul Dimitrie;
pe el îl mărim.*

*Ziua învierii, junghierea lui Dimitrie, căci cade
și înșelarea, iar Biserica lui Hristos s-a ridicat
cu strălucire și se bucură cu bucurie, înălțând
cu glas tare lui Dumnezeu cântare
de mulțumire.*

*Acum, toată Biserica lui Hristos s-a umplut
de bucurie, prin pomenirea Mucenicului; iar
Tesalonicul saltă și mai vârtos pentru mirurile
lui, întru care s-a întărit.*

*Această aleasă și sfântă zi, în care Tesalonicul,
ca împărăteasă și doamnă, se laudă cu sărbă-
toarea sărbătorilor și praznicul praznicelor,
întru care Îl binecuvântăm pe Hristos în veci.*

*„Luminează-te, luminează-te, toată turma
tesalienilor, că ocrotitorul tău s-a arătat ca
o stea, trimis din cer, luminând toată zidirea
Marele Mucenic Dimitrie”.*

*O, dumnezeiescul, o, iubitul, o, preadulcele
Tău glas; căci cu noi ai făgăduit să fii
cu adevărat, până la sfârșitul veacului,
Hristoase; pe care întărire de nădejde
credincioșii având-o, ne bucurăm.*

*O, Paștile cele mari și preasfințite,
Hristoase, o, Înțelepciunea și Cuvântul, a
lui Dumnezeu și putere, dă-ne nouă să ne
împărtășim mai deplin cu Tine, în ziua cea
neînserată a Împărăției Tale.*

*O, dumnezeiescul, o, iubitul, o, preadulcele
tău glas, purtătorule de biruință al lui Hristos,
căci cu noi ai făgăduit să fii și în vremea
primejdiilor, pe care întărire de nădejde
poporul tău având-o, ne bucurăm.*

*O, Paștile noastre cele dumnezeiești, Dimitrie
înțelepte, prin tine, ieșim drept din Egiptul
oricărei vătămări, toată turma ta, pe care
călăuzind-o, du-o la desfătarea cea făgăduită,
prin mijlocirile tale.*

Traducere din limba greacă și adnotări de Prof. univ. dr. habil. Ion Marian Croitoru,
Universitatea „Valahia” din Târgoviște & Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.

Cripta Sfântului Dimitrie,
secolele V-VI,
aflată sub biserică